

DOMINICA XXI. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATTHAEUM.
Matth. XVIII, 23-35.

In illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Assimilatum est regnum caelorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis.

24. Et cum coepisset rationem ponere, oblitus est ei unus, qui debebat ei decem millia talenta.

25. Cum autem non haberet unde redderet, iussit eum dominus eius venundari, et uxorem eius, et filios, et omnia quae habebat, et reddi.

26. Procidens autem servus ille, orabat eum, dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.

27. Misertus autem dominus servi illius, dimisit eum, et debitum dimisit ei.

28. Egressus autem servus ille, invenit unum de conservis suis, qui debebat ei centum denarios: et tenens suffocabat eum, dicens: Redde quod debes.

29. Et procidens consensus eius, rogabat eum, dicens: Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.

30. Ille autem noluit: sed abiit, et misit eum in carcerem, donec redderet debitum.

31. Videntes autem conservi eius quae fiebant, contristati sunt valde: et venerunt, et narraverunt domino suo omnia quae facta fuerant.

32. Tunc vocavit illum dominus suus, et ait illi: Serve nequam, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me:

33. nome ergo oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui miserus sum?

34. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus, quoadusque redderet universum debitum.

35. Sic et Pater meus caelestis faciet vobis, si non remisistis unusquisque fratri suo de cordibus vestris.

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.
IN MATTH. CAP. 18.

In deo assimilatum est regnum caelorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis.

Familiare est Syris et maxime Palaestinis ad omnem sermonem suum parabolis iungere: ut quod per simplex praecipitum teneri ab auditoribus non potest, per similitudinem exempla tenentur. Praecipit itaque Petro sub comparatione regis et domini, et servi, qui debitor decem millium talentorum, a domino rogans, veniam impetraverat; ut ipse quoque dimittat conservis suis minora peccantibus. Si enim ille rex et dominus servo debitori decem millia talentorum tam facile dimisit, quanto magis servi conservis suis debent minora dimittere?

Quod ut manifestius fiat, dicamus sub exemplo: Si quis nostrum commiserit adulterium, homicidium, sacrilegium, maiora crimina decem millium talentorum, rogantibus dimittantur, si et ipsi dimittant minora peccantibus. Sin autem ob factam contumeliam simul implacabiles, et propter amarum verbum perpetes habeamus discordias: nonne nobis videtur recte redigendi in carcerem, et sub exemplo operis nostri hoc agere, ut maiorum nobis delictorum venia non relaxetur?

Et cum coepisset rationem ponere, oblitus est ei unus qui debebat decem millia talenta, etc. Scio quosdam istum qui debebat decem millia talenta, diabolum interpretari, cuius uxorem et filios venundandos perseverante illo in malitia, insipientiam et malas cogitationes intelligi volunt. Sicut enim iusti uxor dicitur sapientia, sic uxorem iniusti et peccatoris appellari stultitiam. Sed quomodo ei dimittat dominus decem millia talenta; et ille nobis conservis suis centum denarios non dimiserit, nec ecclesiasticae interpretationis est, nec a prudentibus viris recipiendae.

Varia de morte iustorum.

O bone Iesu, miserere mei! Timor mortis conturbavit me. Sana animam meam, et da mihi desiderium aeternae iucunditatis, ut mundanas despiciam vanitates! O anima mea, confide in Deo, et tempus resolutionis corporis tui humiliter ad fiduciam alacritate et desiderio spera. Etenim mors nihil aliud est, quam exitus de carcere, finis exilii, laboris consummatio, ad portum applicatio, peregrinationis finitio, oneris gravissimae, scilicet corporis, depositio, de equo furioso, id est de carne, descensio, de ruinoso domo liberatio, omnium aegritudinum terminatio, omnium periculorum evasio, omnium malorum consumptio, omnium vinculorum diruptio, debiti naturalis solutio, reditus ad patriam, ingressus ad gloriam, (Hugo Card.). — O Moria, causa nostrae laetitiae, fac ut renovetur ut aquilae iuventus nostra in ubertate gaudiorum aeternorum!

FERIA SECUNDA

Homilia S. Bonaventurae Episcopi.
DOM. XXI. POST PENT. SERMO 3.

ASSIMILATUM est regnum caelorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis, Matthaei decimo octavo.

Invitat hic Dominus ad pietatem et benignitatem fraternam sub metaphora similitudinis congruentis et examinis deterrentis; quorum primum repraesentat aliquid, quod legitur in Ecclesia; secundum vero id quod agetur in disceptatione extrema.

Circa primum nota, quod rex iste est Dei Filius sive tota Trinitas; regnum vero caelorum ipsi caelesti Regi conforme nihil aliud est quam deiformitas impressa animae rationali, per quam superfertur omnibus rebus creatis et in coelo figurat, stabilitur et collocatur; et ista deiformitas fit in anima per triplicem influentiam regis in regnum suum, scilicet per influentiam informantem, et hoc fuit in hominis conditione; Matthaei decimo tertio: *Simile factum est regnum caelorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo.* Per influentiam restaurantem, et hoc fuit in hominis reformatione; Matthaei vigesimo secundo: *Simile factum est regnum caelorum homini regi, qui fecit nuptias filio suo.* Per influentiam remunerantem, et hoc erit in hominis glorificatione, et de illa habetur hic.

Circa secundum nota, quod Rex ille regum et Dominus dominantium ponet rationem et requiret de quatuor, scilicet de numeribus collatis quantum ad naturam, quantum ad industriam, quantum ad veniam, quantum ad gratiam; sive quia contulit nobis: mundum ad speculum, Angelos ad ministerium, Filium proprium in pretium, Spiritum sanctum in pignus hereditarium; sive quia contu-

lit nobis: elementa ad corpus perficiendum, elementata ad sustentandum, coelestia ad considerandum et conservandum, supercoelestia ad possidendum. De hoc habetur ad Romanos decimo quarto: *Unusquisque nostrum pro se rationem reddet Deo.* De sermonibus prolatis, scilicet si fuerint veri, utiles, honesti, benigni; et de hoc habetur Matthaei duodecimo: *Dico autem vobis, quod omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii.* De operibus perpetratis, scilicet si fuerint iusta, discreta, temperata, fortia; et de hoc habetur Lucae decimo sexto: *Redde rationem villicationis tuae; iam enim non poteris villicare.* De temporibus expensis, scilicet si mane fuit in exaltatione divina; meridies, in aedificatione fraterna; sero, in compunctione interna; nox, in contemplatione superna; et de hoc habetur primae Petri quarto: *Qui reddent rationem ei qui paratus est iudicare vivos et mortuos.*

Quoniam autem non sufficimus ad reddendam rationem secundum iustitiam, et necesse est, ut petamus misericordiam, sciendum est, quod, ut fiat nobis misericordia, debet hic quilibet misericordiam: primo, sibi ipsi; Ecclesiastici trigesimo: *Miserere animae tuae placens Deo*, etc.; ad Romanos secundo: *An ignoras quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit?* Secundo, fratri iniurianti; Lucae sexto: *Estote misericordes, sicut et Pater vester misericors est.* Tertio, pauperi indigenti; Iob trigesimo primo: *Ab infantia mea crevit mecum miseria et de utero matris meae egressa est mecum.* Quarto, domestico morienti; Iob sexto: *Qui tollit ab amico suo misericordiam timorem Domini derelinquit.*

Varia de morte iustorum.

4758 **H**ic vivamus in contritione cordis, et in fiducia erga divinam pietatem conversemur, et mortem minime timeamus; imo illam ex animo desideremus. * O quam beate moritur, qui moriendo oritur, quam feliciter temporalis finit vitam, qui vivere perpetually incipit. Hinc est, quod S. Ecclesia dies migrationis Sanctorum Natales vocare consuevit, quia profinus in coelo nascuntur, cum in terra visibiliter moriuntur, et tunc vere incipiunt vivere, cum mortalem videntur vitam finire. (S. PETR. DAM.). — Deo igitur fideliter serviamus, et nihil timebimus. Homo enim * etsi in aliena terra est, etsi humi lacens, etiamsi in latrone incidat, etiamsi a bestiis devoretur, virtute autem prasditus sit, preciosa eius mors erit. (S. CHRYSOST.).

4759 Timeant Dominum * mors nihil est, quam somnus et peregrinatio et transigratio a deterioribus ad meliora. (S. CHRYSOST.). — Qui revera et strenue Christiani sunt, confidunt et gaudent migrantes e corpore (S. MACHAR. ARGVPT. senior.). — Bona est mors iusti propter requiem, melior propter novitatem, optima propter securitatem (S. BERN.). — O Maria, miserere pauperem animae meae, et salva me!

FERIA TERTIA

Homilia S. Thomae Aquinatis.
IN MATH. CAP. 18.

4730 **H**ic ponitur similitudo: et tria facit. Primo innuitur divina misericordia; secundo tangitur ingratitude, ibi, *Egressus autem servus ille, etc.*; tertio ingratitude poena, ibi, *Videntes autem conservi eius, etc.* Circa primum primo ponitur examinatio debitorum; secundo magnitudo debiti, ibi, *Et cum coepisset rationem ponere, oblatu est ei unus qui debebat ei decem milia talenta*; tertio iustitia exigendi, ibi, *Cum autem non haberet unde redderet, etc.* quarto debiti remissio, ibi, *Miseratus autem dominus servi illius, etc.* Dicit ergo: Quia semper debetis esse parati ad remittendum, ideo debetis hanc similitudinem intelligere. *Regnum coelorum est lex regni: ipsum Verbum Dei*

est iustitia et veritas; I ad Cor. 1, 30: *Qui factus est nobis sapientia, et iustitia, et sanctificatio, et redemptio.* Istud ergo assimilatum est homini regi, quando Verbum caro factum est. Vel per regnum praesens Ecclesia designatur, ut supra XIII, 41: *Colligent de regno eius omnia scandala.* Et bene dicitur regnum, si consideremus omnia quae sunt in regno. In regno est rex, servi, et huiusmodi. *Homini regi.* Iste rex est Deus, sive intelligatur de Patre, sive de Filio, sive de Spiritu sancto. *Qui voluit ponere rationem cum servis suis.* Per servos Domini intelliguntur praelati Ecclesiae, quibus commissa est cura animarum. Luc. c. XII, vers. 42: *Fidelis servus et prudens, quem constituit dominus super familiam suam.* Quid est ergo rationem ponere de commissis, nisi quod obligant se ut rationem reddant? Ad Hebraeos XIII, 17: *Ipsi pervigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri.* Quia etiam unicuique anima sua commissa est, ideo quilibet potest dici servus; unde Iob 1, 8: *Numquid considerasti servum meum Iob?* etc. Unde positus est quilibet ut reddat rationem de omnibus: nam etiam de quolibet verbo otioso oportet reddere rationem, supra c. XII. *Et cum coepisset ponere rationem.* Finis huius rationis erit in die iudicii; principium, quando primo inducit aliquam tribulationem. I Petr. IV, 19: *Itaque et hi qui patiuntur secundum voluntatem Dei, fidei creatori commendent animas suas.* Ezech. IX, 6: *A sanctuario meo incipite.* Item tangitur diligens examinatio meritorum. Thren. III, 40: *Scrutemur vias nostras, per quod intelligitur examinatio conscientiarum: et in ista examinatione oblatu est ei servus, qui debebat decem milia talenta.* Si ad praelatos referimus haec talenta, peccata subditorum intelligimus: quia quous

peccat subditus per negligentiam suam, efficitur debitor talentorum. Unde dicitur III Reg. XX, 39: *Erit anima tua pro anima sua.* Vel potest dici, quod mille est numerus perfectus, quia est cubicus. Item per decem intelligitur numerus decalogi. Item per talentum gravitas peccati. Zachar. V, 7: *Et ecce talentum plumbi portabatur, etc.* Unde significatur homo habens multitudinem maximorum criminum; unde quando Deus vult ponere rationem, et examinare conscientiam suam, invenit massam criminum. I Paralip. ult.: *Peccavi super arenam maris.* Cum autem fit haec examinatio debiti, petuntur tria. Primo significatur causa examinationis, vel causa poenae; secundo describitur poena; tertio fructus poenae. Aliquis punitur quando ex seipso non habet unde satisfaciatur; unde dicit, *Cum autem non haberet unde redderet, quia totum quod habet, non sufficit.* Unde Michaeae VI, 6: *Quid dignum offeram Domino?* etc. Ideo cum non haberet unde redderet, iussit eum dominus eius venundari, etc., quia cum Dominus facit rationem cum homine, et non habet homo unde solvat, et considerat iustitiam Dei, quae est poena, iubet quod venundetur. Quando venundatur, pretium peccati est poena: pretium est quod aliquis accipit pro eo: et sic venundatur, quando poena infligitur. Is. I, 1: *In iniquitatibus vestris venundati estis. Et uxorem, et filios.* De uxore generat filios. Filii autem sunt opera, uxor concupiscentia, vel radix peccati. *Et omnia quae habebat, quae sunt Dei dona.* Osee II, 8: *Dedi ei frumentum, et vinum, et oleum, et argentum multiplicavi ei, et aurum, etc.* Punitur ergo pro uxore, et filiis, et donis sibi datis. Sap. XIV, 9: *Similiter autem odio sunt Deo impius et impietas eius.* Psal. CVIII, vers. 9: *Fiant filii eius orphani, et uxor eius vidua.*

4731 *Procidens autem servus ille rogabat eum, dicens.* Hic ponitur misericordia domini. Et primo ponitur prolocutio misericordiae: quod enim multum provocat misericordiam, est oratio. Unde quando homo sentit se in periculo, debet recurrere ad orationem. Eccl. XXI, vers. 1: *Fili, peccasti? non adicias ultra, sed et de pristinis deprecare, ut tibi dimittantur.* Commendatur autem huius humilitas; item commendatur discretio; item commendatur iustitia. Humilitas, quia *procidens.* Psal. CI, 18: *Respexit Dominus in orationem humilium.* Unde rogabat eum. Origenes scribit, *Orabat eum.* Item tangitur discretio eius, quia non petit totum sibi dimitti debitum, sed tantum petit tempus; unde dicit: *Patientiam habe in me: id est, da mihi tempus, ut possim satisfacere.* Sic petebat Iob X, 20: *Dimitte me paululum, ut plangam dolorem meum.* Item tangitur iustitia, *Et omnia reddam tibi.* Ps. I, 21: *Tunc imponent super altare tuum vitulos.* Item ponitur misertio domini relaxantis, *Miseratus autem dominus servi illius, dimisit eum, et debitum dimisit ei.* Unde dolor poenitentis non causat remissionem, sed misericordia Domini: unde ad Roman. IX, 26: *Non est currentis, sed miserentis Dei. Miseratus autem dominus, etc.* Notate, quod Dominus plura dat, quam homo audeat petere: ut in illa oratione dicitur: "Qui merita supplicum excedis et vota". Unde *dimisit eum, id est absolvit, et debitum, peccati, dimisit.* Potest enim esse tanta contritio quod totum dimittat.

Varia de morte iustorum.

4732 **Q**uid tantopere vitam istam desideramus, in qua quanto diutius quis fuerit, tanto maiori oneratur sarcina peccatorum? ipse Dominus ait: Sufficit diei malitia sua (S. AMBR.). — Servus Dei, etsi peccator fuerit, poenitet quidem, sed sperat firmiter, et memor quod valuerit Christi merita no-

stra efficiuntur ex divina pietate, viriliter clamat cum S. Chrysostomo: "Homo mortem contemnit, non tremit, non metuit: quicumque tales non sunt, brutis peiores sunt." — Fiat voluntarium, quod futurum est necessarium: offeramus Deo pro munere, quod pro debito tenemur reddere (Id.). — *O Maria, ad te confugio; ora pro me, conforta me, salva me!*

FERIA QUARTA

Homilia S. Thomae Aquinatis.
IN MATTH. CAP. 18.

4739 **S**EQUITUR ingratitude, *Egressus autem servus ille, etc.*, et ponuntur quinque quae aggravant ingratitude eius. Primo enim aggravatur ex tempore, quia si post novem vel decem annos accidisset, non esset mirum; sed quia eodem die deliquit, ingratus efficitur; sicut de peccatore, qui quando sunt dimissa eius peccata, in eodem die ad peccata regreditur. Unde dicitur, *Egressus*. Iacob. 1, 24: *Consideravit enim se, et abiit, et statim oblitus est qualis fuerit*. Item ex simulatione, quoniam in consideratione domini humilis fuit, sed egressus statim ostendit qualis esset. III Regum c. xxii, vers. 22: *Egrediar, et ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius*. Item ostenditur ex cognatione, quoniam *invenit unum de servis suis*. Ecdi. xxviii, 3: *Homo homini servat iram, et a Deo petit medellam*. Item ex parvitate debiti, quia *debebat centum denarios*; unde in numero erat differentia, quia ipse decem millia: in pondere, quia ille denarios, et ipse talenta. Unde peccata quae in Deum committuntur, sunt et plura et gravia magis quam peccata quae in hominem, quae levia sunt, quia ex infirmitate; unde differens ibi est gravitas, sicut inter talenta et denarios. Gravius enim esset regem percutere, quam unum famulum. Item designatur crudelitas in

exigendo; quia *tenebat eum*, quia traherat in causam, et vexabat eum, et *suffocabat eum*, et respirare non dimittebat. Item ex crudelitate, quia noluit remittere. Unde primo ponitur supplicatio debitoris; secundo crudelitas ipsius, ibi, *Ille autem noluit, etc.* Notandum quod omnia, quae ille servus fecit domino, iste fecit ei; unde *proci dens rogabat*. Supra dicitur *Orabat*, hic *Rogabat*, quia supra reddebat honorem, qui debetur Deo; hic autem tangit honorem, qui debetur homini: ideo dicit *Rogabat*. Sed nihil valuit ei; unde dicitur, *Ille autem noluit*. Prov. xii, 10: *Viscera impiorum crudelia. Et misit eum in carcerem, id est in tribulationem, donec redderet debitum, id est ad hoc, ut redderet debitum*. Prov. cap. vi, 34: *Ira et furor viri non parcent in die vindictae*.

Videntes autem conservi eius. Hic tanguntur quatuor. Primo ponitur reprobatio istius peccati; secundo obiurgatio peccati ex parte Dei, ibi, *Tunc vocavit illum dominus suus*; tertio poena, ibi, *Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus*; quarto applicatur similitudo, ibi, *Sic et Pater meus coelestis faciet vobis, etc.* Dicit ergo, *Videntes autem conservi eius, etc.* Videmus enim, quod si patitur unum membrum, compatiuntur alia; unde videntes hominem affligi, compatiuntur ei naturaliter. Ps. cxviii, 158: *Vidi praecaricantes, et tabescebam. Unde contristati sunt. Gaudere cum gaudentibus, flere cum flentibus*, ad Rom. xii, vers. 15. *Et venerunt, et montaverunt domino suo, id est divinam iustitiam imploraverunt. Desiderium pauperum exaudivit Dominus, praeparationes cordis eorum audivit auris tua, Ps. ix, 17.*

Consequenter ponitur obiurgatio, *Tunc vocavit eum dominus suus, etc.* Vocat dominus per mortem. Iob xix, 16: *Vocabis me, et ego respondebo tibi. Et ait*

illi. Primo exprobat malitiam; secundo beneficium collatum; tertio commemorat quod debuit facere. Dicit ergo, *Serve nequam*. Superius cum deberet ei, non dixit ei opprobrium; sed nunc cum facere debuit quod non fecit, dixit, *Serve nequam*; quia quod homo peccet, hoc humanum est; sed si perseveret, hoc diabolicum est. *Omne debitum dimisi tibi*. Hic exprobat beneficium illatum, quod supra non fecerat, *Numquid non oportuit et te misereri conservi tui?* quasi dicit: Tu recepisti magna, et non vis impendere parva? *Et iratus dominus, etc.* Et primo agit de poena, per quam fit separatio a Deo. Quando supra dominus iussit venundari, non dixit quod esset iratus, quia monitiones non sunt ex divina iustitia, sed ex misericordia; sed obiurgatio est ex ira Dei. Prov. xix, vers. 12: *Sicut fremitus leonis, ita et ira regis*. Secundo quia subiicitur daemonicus: unde *tradidit eum tortoribus*. Ecdi. xxxiii, 14: *Reddet illis secundum iudicium suum*. Item tangitur poenae perpetuitas, *Quoadusque redderet universum debitum*; et hoc erit in infinitum. Si enim poena cessare non debet, donec fiat satisfactio debiti, et nullus sine gratia potest satisfacere; qui decedit sine charitate, non poterit satisfacere.

4736 *Sic et Pater meus coelestis faciet vobis*. Hic adaptat similitudinem. Pater est Deus, sicut supra vi, 9: *Pater noster, qui es coelis. Faciet vobis, id est non remittet peccata vestra, nisi remisieritis unusquisque fratri suo de cordibus vestris*. Hic videtur innuere, quod peccata dimissa redeant, sicut vult Origenes, quod dimissa redeant in aliquibus, sicut in apocrystia. Item si dolet poenituisse. Sed hoc non videtur, eo quod remissio efficaciam habet a sacramentis: ideo peccata et manifesta et occulta remittuntur; dicuntur autem redire per ingratitude.

Varia de morte iustorum.

4737 **M**EMINISSE debemus, voluntatem nos non nostram, sed Dei facere debere, secundum quod nos Dominus quotidie iussit orare. Quam praeposterum est, quamque perversum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus, quando evocat nos et accersit de hoc mundo Deus, non statim voluntatis eius imperio pareamus! (S. CYPRI.). — Quid ocamus et petimus, ut adveniat regnum colorum, si captivitas terrena delectat? quid precibus frequenter iteratis rogamus et poscimus, ut acceleret dies regni, si maiora desideria et vota potiora sunt servire isthuc diabolo, quam regnare cum Christo? (Id.). Quando enim bene considerat homo, quod Filius Dei, Dominus mortis, mori voluit, non timet mori (S. THOM. AQ.). — Nihil tam ad mortem amarum, quod morte Christi non sanetur (S. AUGUST.). Laudandus quidem ille est, qui mortem tanquam hodie venturam expectat; sed ille sanctus, qui eandem semper desiderat (S. CLIMAC.). — Coarctor autem e duobus: desiderium habens dissolvi, et esse cum Christo (PHILIPP. 1, 23). — Quam dilecta tabernacula tua, Domine virtutum: concepiscit, et deficit anima mea in atria Domini! (PSAL. LXXXIII.). — *O Maria, per mortem Filii tui, preciosa sit in conspectu eius mors indignissimi servuli tui, qui ad te confugio!*

FERIA QUINTA

Homilia S. Ioannis Chrysostomi.
IN MATTH. HOM. 61.

4739 **S**IMILE est regnum colorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis. Et cum coepisset ponere rationem, oblatu est ei unus qui debebat decem millia talenta. Non habente autem eo unde redderet, iussit vendi eum, et uxorem et filios et omnia quae haberet. Deinde cum misericordiam impetrasset ille, *Egressus conservum debentem sibi centum denarios suffocabat*; quare commotus dominus, ipsum in carcerem coniciit iussit, donec totum solveret. Videne quantum sit discrimen inter peccata in hominem, et in Deum? Quantum scilicet discrimen inter decem millia talenta, et centum denarios; imo

multo maius. Id autem evenit tum ex differentia personarum, tum ex peccatorum frequentia. Homine namque vidente cessamus, non peccare audemus; Deo autem quotidie vidente, non veremur, imo etiam omnia intrepide facimus et dicimus. Neque hinc modo, sed etiam a beneficiis et ab honore quo fruimur graviora peccata redduntur. Et si discere vultis, quomodo sint millia talenta, imo multo plura in Deum peccata, id paucis exprimere satagam. Sed timeo ne iis, qui ad nequitiam prona sunt, qui que frequenter peccant, maiorem praebeam licentiam, neve modestiores in desperationem coniciam, et ne ipsorum quod discipuli dicant: *Quis potest salvari?* (MARC. X, 26). Nihilominus tamen dicam, ut eos qui attendunt securiores et mansuetiores reddam. Nam qui incurabili morbo laborant et sine sensu sunt, hisce nihil permoti rationibus, a nequitia et ignavia sua non recedunt; si autem inde maiorem sumant negligentiae occasionem, id non dictis huiusmodi, sed eorum stoliditati tribuendum est: quae vero dicuntur, attentos reprimere et ad compunctionem deducere poterunt; mansuetiores vero, cum peccatorum molem viderint, et vim poenitentiae didicerint, ipsi magis dabunt operam: ideoque illud dicere operae pretium fuerit. Proferam vero peccata, et quaecumque in Deum, et quaecumque in homines perpetramus: non propria ponam, sed communia; propria autem deinceps ex conscientia sua singuli addent. Id vero faciam, postquam Dei beneficia praeposuerim. Quae sunt ergo Dei beneficia? Ipse fecit nos ex nihilo, visibilia omnia propter nos condidit, coelum, mare, terram, aerem et quae in iis continentur omnia, animalia, plantas, semina; nam brevitati studendum ob immensam operum copiam. Animam viventem talem

nobis tantum inspiravit, paradysum plantavit, adiutricem dedit et in bruta animalia imperium, gloria et honore coronavit. Deinde hominem, qui erga benefactorem suum ingratus evaserat, maiori dono dignatus est.

Ne hoc tantum consideres, quod eiecerit ex paradiso, sed lucrum inde paratum perpende. Postquam enim eiecit ex paradiso et infinita illa bona lagirtus est oeconomiasque varias, Filium suum misit pro iis qui beneficiis affecti ipsum oderant, coelum nobis aperuit, et paradysum ipsum expandit, nos inimicos, ingratos filios effectit. Ideo nunc opportune dicatur: *O altitudo divitiarum et sapientiae et scientiae Dei!* (ROM. XI, 33). Deditque nobis baptismum in remissionem peccatorum, eripuit a suppliciis, haeredes regni constituit, millia promisit bona recte agentibus, manum porrexit, Spiritumque infudit in corda nostra. Quid igitur post tot tantaque bona? quomodo nos affectos esse oporteret? num si quotidie moriamur pro illo, qui nos tantum diligit, condignas gratias, imo vel tantillum debiti referemus? Nequaquam: nam illud etiam in lucrum nobis cedit. Quomodo igitur affecti sumus, qui ita affici deberemus? Quotidie leges eius violamus. Verum ne indigne feratis, si peccantium linguam perstrinxero: non enim vos incuso tantum, sed et meipsum. Undenam vultis incipiam? an a servis? an a liberis? a militibus? a privatis hominibus? a principibus? a subditis? a mulieribus? a viris? a senibus? a iuvenibus? a qua aetate? a quo genere? a qua dignitate? a quo studio? Vultisne a militibus incipiam? In quot peccata hi quotidie non prorunt? Contumelias et convicia inferunt, insaniant, alienis calamitatibus delectantur, lupis similes, scelere numquam vacui, nisi quis dixerit mare fluctibus vacare. Quae

4740

animi aegritudo non illos exagitat? quis morbus non animam ipsorum obsidet? Aequalibus enim invident, vanae gloriae student, subditos sibi avare defraudant, iis qui litigant et ad se quasi ad portum confugiunt, hostili et periuro animo sunt. Quot apud illos rapinae? quot fraudes? quot sicophantiae, et fraudulentae negotiationes? quot adulationes serviles? Agedum, Christi legem singulis aptemus: *Qui dixerit fratri suo, Fatus, reus erit gehennae ignis. Qui respexerit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est eam in corde suo. Nisi quis humiliaverit se sicut parvulus, non intrabit in regnum caelorum* (MATH. V, 22, 28, et XVIII, 4). Hi vero arrogantia utuntur adversus subditos sibi traditos tremantes, et formidantes, quibus sunt ipsi feris acerbiores: nihil pro Christo facientes, omnia pro ventre, pro pecuniis, pro vana gloria. An scelera eorum verbis numerari possint? Quid irrationes memorem, risum effusum, intempestiva colloquia, obscena dicta? Nam de avaritia nihil dicendum: quemadmodum enim ii qui in montibus sunt monachi, ne sciunt quidem quid sit avaritia: ita et isti, sed contrario modo. Illi enim quod procul ab hoc morbo sint, id ignorant; hi vero quasi hoc morbo ebrii, ne sentiunt quidem quantum sit malum: nequitia enim ita omnem virtutem ab eis expulit, tantamque tyrannidem exercet, ut furentibus illis nullum crimen grave videatur esse. Sed his relictis, vultisne ad alios modestiores accedamus? Age igitur, opificum artificumque genus adeamus. Hi enim maxime videntur ex iustis laboribus sudoribusque vitam sibi parare. Verum hi quoque nisi sibi attendant, multa inde sibi mala congerunt: nam iustis operibus iniquum vendendi et emendi modum adiciunt et saepe avaritiae iuramenta,

perjuria, mendacia superaddunt: huius vitae rebus addicti terraeque affixi, nihil non agunt, ut pecunias colligant, nec curant eas pauperibus erogare, semperque facultates augere student. Quis enarrarit convicia his de causis prolata, contumelias, foenora, usuras, pacta multam fraudem habentia, impudentes negotiationes?

Verum si placet, his omissis, ad alios veniamus, qui videntur iustiores esse. Quinam illi sunt? Qui agros possident, et ex terrae fructibus ditantur. Quid illis iniquius reperitur? Si quis enim perquirat quo pacto cum miseris agricolis se gerant, illos barbaris immaniores deprehendet. Nam iis qui fame tabescentes per totam vitam laborant, vetigalia imponunt intolerabilia et perpetua, laboriosaque ministeria, quasi asinis et mulis, imo quasi lapidibus ipsorum corporibus utentes, neque vel tantillum respirare sinentes, sed sive agri feraces, sive steriles sint, pari modo torquent, nec vel minimum veniae ipsi concedunt; quo quid miserabilis fuerit, quando tota hieme in laboribus transacta, frigore, imbribus ac vigiliis attriti, vactis manibus, adhuc debitores recedunt, procuratorum tormenta, raptationes, exactiones, abductiones, et inevitabilia ministeria magis timentes, quam tantam famem, tantumque naufragium? Quis enarraverit negotiationes et commercia quae per illos exercent? Ex ipsorum laboribus torcularia et subtocularia replent, dum non sinunt ipsos vel parvam mensuram domum referre, sed totum fructum inique in dolis suis includunt, modicamque pecuniam pro hac re ipsis proiciunt. Nova quoque excogitant usurae genera, quae ne gentiliis quidem legibus permittuntur, usurariaeque acta rescribunt execranda, quibus non centesimam sortis, sed dimi-

4741

dium exigunt: et haec, cum is, a quo exigunt, et uxorem et liberos alat, pauperque sit, qui suis laboribus et aream et torcularia implet. Sed nihil horum cogitant. Quare opportune Prophetam in medium adducamus dicentem, *Obstupesce, coelum, et horresce, terra*: in quantum feritatem genus humanum prorupit? Haec porro dico, non quod artes, agriculturam et militiam criminer, sed nos ipsos. Nam Cornelius centurio erat, et Paulus coriarius, et post praedicatorem arte sua utebatur; et David rex erat; Iob vero multorum praediorum dominus, innumeris fruebatur redditibus, quibus nihil horum impedimento fuit ad virtutem colendam. Haec itaque omnia cogitantes, decemque millia talenta in mentem revocantes, hinc incitemur ut pauca illa et villa proximo remittamus. Nam rationes nobis reddendae erunt de praecceptis nobis traditis, nec poterimus, quidquid tandem faciamus, omnia persolvere. Ideoque nobis Deus viam facilem aperuit, qua omnia solvere possimus, oblivionem dico iniuriarum. Ut igitur illud probe discamus, audiamus ultra progressi parabolam totam. *Oblatus est, enim, inquit, unus qui debebat illi decem millia talenta. Non habente autem illo unde redderet, iussit eum vendi, et uxorem eius, et filios.* Cur uxorem quaeso? Non ex crudelitate vel inhumanitate: nam in aliud detrimentum incidisset, cum uxor eius et ipsa serva esset; sed ex ineffabili providentia. Vult enim illum tali comminatione perterrefacere, ut ad supplicandum induceret, ne venderetur. Si enim propter debitum id fecisset, non annuisset eius petitioni, neque gratiam dedisset. Cur ergo antequam rationes datae essent debitum non dimisit? Ut doceret quanto ipsum debito absolveret; ut hac ratione ille indulgentior circa conservum esset. Si

enim postquam debiti magnitudinem didicit, et ingentem remissionem, conservum suum tam asperere egit: nisi illum talibus remediis prius lenivisset, quod non crudelitatis processurus erat? Quid igitur ille? *Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi. Misertus autem dominus servi illius, dimisit eum, et debitum dimisit ei.* Vidistine rursus benignitatis magnitudinem? Dilationem tantum petebat servus; ille vero plus quam petebat concessit, remissionem totius debiti atque veniam. Ab initio nempe dare volebat, sed nolebat donum ex se totum esse, sed eius supplicationem intervenire, ne incoronatus ille discederet. Quod tamen totum ex Deo esse, etiamsi ille procumbens supplicaverit, causa concessionis declaravit: *Misertus enim, inquit, dimisit illi.* Attamen sic quoque volebat ut ille aliquid conferre videretur, ne nimio afficeretur pudore; utque propria calamitate institutus, indulgens conservo foret.

Hucusque ergo ille bonus et acceptus fuit: nam confessus est et promisit se debitum redditurum esse, procidit, et rogavit, sua peccata damnavit, debiti que magnitudinem agnovit: sed quae sequuntur indigna prioribus sunt. Egressus statim, nec multo elapso tempore, sed statim, cum praesens adhuc beneficium esset, dono, necnon libertate a domino sibi concessa ad nequitiam usus est. *Cum invenisset enim unum ex conservis qui debebat illi centum denarios, suffocabat eum dicens: Redde quod debes.* Vidistine domini misericordiam? vidistine servi crudelitatem? Audite qui pro pecuniis haec facitis. Cum enim pro peccatis id non liceat facere, quanto minus pro pecuniis? Quid igitur ille? *Patientiam habe in me, et omnia reddam tibi.* Ille vero ne verba quidem reveritus est, pro quae ipse servatus fuerat. Nam ipse his

FERIA SEXTA

Homilia S. Ioannis Chrysostomi.
IN MATTH. ROM. 61.

VIDENTES autem conservi, accusaverunt illum apud dominum, *dominoque retulerunt.* Ne hominibus quidem hoc placebat, nedum Deo. Una ergo contristati sunt vel illi qui nihil debebant. Quid ergo dominus? *Serve nequam, omne debitum illud dimisi tibi, quia rogasti me. Nonne oportuit et te misereri conservi tui, sicut et ego tui miserus sum?* Vide rursus mansuetudinem domini. Cum illo iudicio contendit, et sese purgat, donum revocaturus; imo vero non ipse revocavit, sed is qui acceperat. Ideo dicit: *Omne debitum illud dimisi tibi, quia rogasti me. Nonne oportuit, et te misereri conservi tui?* Etsi enim onerosum tibi videatur, at oportuit ad lucrum respicere iam factum, et ad futurum. Et si onerosum sit praecceptum, praemium cogitare oportuit; atque in mente versare, non quod ille tibi damnum inferat, sed quod Deum tu offendas, quem simplici precatione placasti. Et si etiam sic tibi onerosum videtur, si te laedentis amicus fias, longe gravius erit in gehennam incidere: et si illud ipsi retulisses, tunc cognovisses, id multo levius esse. Et cum millia talenta deberet, Deus non vocavit malum, nec iniuria affect, sed misertus est: quando autem circa conservum immanis effectus est, tunc dicit: *Serve nequam.* Audite, avari; nam vos haec respiciunt. Audite, immisericores et crudeles, vos non allis esse crudeles, sed vobis ipsis. Cum ergo volueris iniurias in mentem revocare, cogitate contra te ipsum illas revocare, non contra alium; te tua peccata colligere, non proximi. Tu quidem quidquid contra illum agis, ut homo agis, et in praesenti vita; Deus vero non

dictis a decem millium talentorum debito absolutus est: nec portum cognovit, per quem naufragium effugisset: nec supplicationis modus domini benignitatem in mentem ipsi revocavit; sed illa omnia ex avaritia, crudelitate et duritie abiiciens ex animo, fera quavis saevius conservum suffocabat. Quid facis, o homo? non sentis, ut te ipsum decipias, gladium contra te adigas, ac sententiam donumque revoces? Sed nihil horum cogitavit, nec rerum suarum recordatus est, neque cessit omnino: quamquam non de paribus supplicatio erat. Hic namque pro decem millibus talentis, ille pro centum denariis precabatur; ille conservum, hic dominum; hic perfectam remissionem accepit, ille dilationem petebat: *et ne illam quidem hic concessit illi: In carcerem enim illum coniecit.*

Varia de iudicio particulari.

- 4743 **N**OVISSIMA tua sunt: mors, iudicium, gehenna. Quid horribilius morte? quid iudicio terribilius? gehenna nihil potest intollerabilius cogitari: quid metuet, si quis ad ista non trepidat, non expavescit, non timore concutitur? (S. BERN.). — Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis prout gessit, sive bonum, sive malum (II Cor. v, 10). — Time, o homo, quod in terribili iudicio ei praesentandus es, in cuius manus horrendum est incidere, et ab eo examinandus, quem nihil latet (S. BERN.).
- 4744 Futurum iudicium est timendum propter tria: propter iudicii terrorem, propter iudicii rigorem, propter suppliciorum horrorem (S. BONAV.). — Elias Abbas, qui septuaginta annis sanctissime vixerat in deserto, dicere solebat illis, qui ad ipsum ventitabant: Tria timeo. Primum est, animae e corpore discessio; alterum, inevitabilis necessitas comparandi coram Deo; tertium est, sententia, quam in me laturus est Iudex (PALLAD.). — Terribile erit iudicium, horrendum tribunal, plenae tremoris poenae, et fluvius igneus, qui reos corripit (S. CHRYSOST.). — *O Maria, in die iudicii defende me!*

sic, sed maiori te et aeterno illic supplicio afficiet: nam ait: *Tradidit eum tormentibus, donec omne debitum persolveret*; id est, perpetuo; numquam enim solvet. Quia ex beneficio non melior evasisti, unum relinquatur, ut supplicio emenderis. Licet gratiae, et dona Dei sine poenitentia sint: at tantum valuit nequitia, ut hanc legem solveret. Quid ergo iniuriarum recordatione deterius, quae donum divinum tale ac tantum evertere possit? Neque illum simpliciter, sed iratus tradidit. Quando enim iussit illum vendi, non irati verba erant; ideo non id fecit; sed hoc occasio grandis misericordiae fuit: nunc vero indignationis magnae sententia est, supplicii atque ultionis. Quid ergo sibi vult parabola? *Sic vobis faciet Pater meus, inquit, nisi remiseritis unusquisque fratri suo de corde vestro peccata ipsorum*. Non dixit, Pater vester; sed, *Pater meus*. Non enim dignus est sic improbus et inhumanus, qui Deum vocet Patrem.

4746 Duo igitur hic quaerit, ut peccata nostra damnemus, et aliis remittamus; et hoc propter illud, ut facilius illud sit (nam qui cogitat peccata sua, indulgentior erit conservo); neque solum ore, sed corde dimittendum est, ne contra nos gladium adigamus ob iniuriarum memoriam. Quid enim tibi tantum mali intulit qui offendit, quantum tibi inferis, cum iram animo versas, et sententiam Dei te damnantem tibi attrahis? Nam si tu vigiles et philosophis, in caput illius malum torquetur, et is ipse erit qui male patietur: sin tu perseveres moleste et graviter ferens, solus damnum referes, non ab illo, sed a teipso. Ne dixeris ergo, Me contumelia affecit, calumniatus est, innumera intulit mala: quanto enim plura dixeris, tanto magis beneficium illum ostendis. Occasionem quippe tibi dedit peccata deponendi; ita

ut quanto magis te laeserit, tanto maiorem peccatorum tibi remissionem conciliabit. Nam si velimus, nemo nos laedere poterit: sed et ipsi inimici nobis maxime prosunt. Equid de hominibus loquor? Ipso diabolo quid sceleratius est? Attamen ab illo magnam beneficii occasionem mutuumur, ut Iob comprobatur. Si porro diabolus occasio est coronarum, cur inimicum times? Vide quanta lucreris, dum inimicorum molestias fers patienter. Primo quidem, id quod maximum est, peccatorum remissionem; secundo, perseverantiam et patientiam; tertio, mansuetudinem et benignitatem. Qui enim nescit irasci adversus eos qui se offendunt, multo magis erga amicos mitis erit. Quarto, quod semper ira vacui simus, cui bono nihil par esse possit. Nam qui numquam irascitur, nullo moerore premitur, ut liquidum est, neque vitam aget in vanis laboribus doloribusque: qui enim odisse nescit, nec dolore afficitur, sed deliciis milleque bonis fruatur. Itaque nos ipsos supplicio afficimus, dum alios, odio habemus; sicut et nobis beneficia conferimus, dum diligimus. Ad haec venerabilis ipsis inimicis eris, etiamsi daemones essent; imo potius, si ita sis affectus, nemo tibi inimicus erit: quod autem omnium maximum primumque est, Dei misericordiam tibi attrahis: atque etiamsi peccaveris, veniam impetrabis; si bene egeris maiorem assumes fiduciam. Illud ergo assequamur, neminem odio habere, ut nos Deus amet: ut etiamsi decem millium talentorum debitores simus, nostri miscereatur. Sed laesus fuisti ab illo? Miserare illum, nec odio habere; luge illum, nec averseris. Non enim tu offendisti Deum, sed ille; tu vero probe rem gessisti, si patienter tuleris. In mentem revoca, Christum, cum esset crucifigendus, pro seipso gavimus, et

pro crucifigentibus lacrymatum fuisse. Sic nos oportet esse affectos: et quanto magis laedimur, tanto magis debemus nos laedentes deslere. Nobis enim multa inde bona accedunt; illis vero contra. Sed coram omnibus contumeliis affecit et verberavit? Ergo coram omnibus sese deturpavit et dehonestavit, et mille accusatorum ora aperuit, pluresque tibi textit coronas, multos patientiae tuae praecones collegit. Sed apud alios me calumniatus est. Et quid hoc, cum Deus sit de his orationibus expetiturus, non autem illi qui audierunt? Sibi namque ipsi supplicii causam curavit, ut non modo de suis delictis, sed de iis etiam, quae contra se loquutus est, rationem sit redditurus. Te ille apud homines calumniatus est, ipse vero apud Deum est accusatus. Si vero haec tibi non sint satis, cogita Dominum quoque tuum calumniis impetum fuisse, et a satana et ab hominibus, atque apud eos quos maxime diligebat; illius quoque Unigenitus similiter. Ideo dicebat: *Si patrem familias Beelzebub vocaverunt, multo magis domesticos eius* (MATTH. X, 25). Neque solum calumniatus illum est malignus daemon, sed fides illi adhibita est: calumniatusque est, non de rebus nihili, sed de magnis criminibus. Nam et daemoniacum illum vocavit, et deceptorem et Deo adversarium. At postquam beneficia contulisti, male passus es? Ideoque maxime pro iniuriam inferente luge, pro teipso gaude, quia similis Deo factus es, *Qui solem suum oriri facit super malos et bonos* (MATTH. V, 45). Quod si Deum imitari supra vires tuas esse videatur: quamquam studioso id non difficile sit: attamen si id tibi sublimius esse videatur, age, te ad conservos ducamus: ad Iosephum, qui innumera passus, fratres suos beneficiis affecit; ad Moysen, qui post mille insidias, pro Iudaeis precatus est; ad beatum

Paulum, qui quae passus ab illis esset enumerare non poterat, et tamen optabatur anathema esse pro illis (ROM. IX, 3); ad Stephanum, qui lapidatus est, et rogavit ut hoc peccatum remitteretur eis. Et haec omnia cogitans, iram omnem eiecit, ut Deus nobis omnia peccata remittat, gratia et misericordia Domini nostri Iesu Christi, quicum Patri et Spiritui sancto gloria, imperium, honor, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

Varia de iudicio particulari.

ISTE et summi Iudicis tremendus aspectus: cui pervium esse omne solidum, et apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitentur, et sine voce mens loquuntur (S. LEO I.). — Quid tam pavendum, ait S. Bernardus, quam iudicandum aistare illi tam terrifico tribunali, et incertam adhuc expectare sub tam districto Iudice sententiam? — S. Arsenius, annorum centum viginti senex, post vitam sanctissimam actam cum in fatali lecto flere coepisset, et ab assistantibus interrogatus fuisset, num et ipse sibi a Iudice timeret? respondit: In veritate timeo, et iste timor, qui nunc mecum est, semper in me fuit, ex quo factus sum Monachus (ROFFIN.).

Christiani iudicium Dei magis debent timere, quam hominum (S. Hieron.). — Supremus Iudex noster non secundum visionem oculorum iudicabit, neque secundum auditum aurium arguet; sed iudicabit in iustitia pauperes, et arguet in aequitate pro mansuetis terrae. (Is. XI, 3). Novit Deus quid agas, intus te videt, intus te examinat, intus iudicat, intus aut damnat, aut coronat (S. AUGUST.). *O Maria, placae Iudicem meum, converte me!*

SABBATO

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.
IN MATTH. CAP. 18.

DEO assimilatum est regnum caelorum homini regi, qui voluit rationem ponere cum servis suis, etc. Iuxta morem Syrorum, et maxime Palaestinarum parabolam posuit: ut quid

per similitudinem teneatur. Qui rationem cum servis suis posuit: quis melius quam Redemptor noster intelligitur, de quo Psalmista: *Deus, inquit, iudicium tuum regi da, etc.*

4750 *Et cum coepisset rationem ponere.* Servus hic qui decem talenta debuit, Iudaeus est populus, qui Decalogo legis constructus, multarum transgressionum debitis fuerat obnoxius, quem Dominus suus iussit venundari cum omnibus, quae habuit: quia propter delictorum magnitudinem, in exteram tradidit potestatem nationum, ut quod noluerunt voto persolvere, cogerentur tormento.

4751 *Procidens autem servus ille, etc.* Cum ergo se legalis populus coangustatus senserat, ad preces conversus, quod prius sponte noluit, postea vi coactus se facturum promisit: et cui poenitentiam per Isaiam dicitur: *Delevi iniquitates tuas ut nubem, et quasi nebulam peccata tua.* Sed quid postea servus hic ingratus fecerit, audiamus.

4752 *Egressus autem servus ille, etc.* Liberatus ergo de captivitate Iudaicus populus, non solum Redemptori suo minime gratias egit: sed etiam peccatis pristinis, nova superadiciens, in contemptum domini sui, conservum suum, hoc est, gentilem populum quasi sibi obnoxium, fatigare non distulit.

4753 *Videntes autem conservi eius quae fiebant, etc.* Qui sunt conservi isti, nisi Apostoli et praedicatores Evangelii, qui quotidie pro salute credentium contra dolum persecutorum Dominum implorant: ut in Actibus Apostolorum legitur: *Et nunc, Domine, respice in minas eorum, etc.*

4754 *Serve nequam, omne debitum dimisi tibi, etc.* Liberati ab angustiis, nullam postea compassionem erga proximos pauperes habebant: sed debitores suos atrociter repetebant.

4755 *Et iratus Dominus eius tradidit eum*

tortoribus, etc. Id est, blasphemum populum in manus Romanorum: sive malignis spiritibus, qui incorrigibilem animam nequitiamque eorum aeternis cruciatibus sine fine punirent

4756 *Sic et pater meus coelestis faciet vobis, etc.* Ex quibus videlicet dicitur constat, quia si hoc quod in nos delinquitur, non ex corde dimittimus: et illud rursus a nobis exigitur, quod nobis iam per poenitentiam dimissum fuisse gaudebamus.

Varia de iudicio particulari.

4757 **D**ei iudicio nullus absconditur, quia nullatenus potest, aut non videre quod facimus, aut obvisci quod videt (S. GREG. MAGN.). — Omnia non solum facta, sed et cogitata districte pensantur; quid faciemus de incesso mali operis, si sic subtiliter Dens indicat gressus cordis? — Ecce occulta mentis nostrae itinera nullus hominum videt, et tamen ante Dei oculos tot gressus ponimus, quot affectus movemus (id.).

4758 Nemo iudicium Dei potest, nec virus effugere, nec mortuus (LACT. FIRM.). — Deum, cui nuda est humana conscientia, nec testem fallunt, nec iudicem homines fugiunt (S. AUGUST.). — Sic Dominus uniuscuiusque considerat vias, sic dinumerat gressus, ut ne minutissimae quidem cogitationes eius iudicio, ac verba tenuissima indiscussa remaneant (S. GREG. MAGN.). — *O Maria, ab omni peccato libera me!*

DOMINICA XXII. POST PENTECOSTEN

LECTIO SANCTI EVANGELII SECUNDUM MATTHAEUM.
Matth. XXII, 15-21.

In illo tempore: Abeunt Pharisaei, consilium iniurunt ut caperent Iesum in sermone.

16. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis dicentes: Magister, scimus quia verax es, et viam Dei in veritate doces, et non est tibi cura de aliquo: non enim respicis personam hominum:

17. dic ergo nobis quid tibi videtur, licet censum dare Caesari, an non?

18. Cogitavit autem Iesus nequitia eorum, ait: Quid me tentatis hypocritae?

19. Ostendite mihi numisma census. At illi obtulerunt ei denarium.

20. Et ait illis Iesus: Cuius est imago haec, et superscriptio?

21. Dixerunt ei: Caesaris. Tunc ait illis: Reddite ergo quae sunt Caesaris, Caesaris; et quae sunt Dei, Deo.

Homilia S. Hilarii Episcopi.

Habetur in *Brev. Rom.*

Homilia Venerabilis Bedae Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 22.

4759 **T**unc abeunt Pharisaei, etc. Caesar Augustus Herodem filium Antipatri alienigenam et proselitum Regem Iudaeis constituerat, ut tributis praesset, et Romano pareret imperio. Mittunt igitur Pharisaei discipulos suos, quasi minus notos atque suspectos cum Herodis militibus seu illudentes quod tributa Romanis solvebant, et non divino cultui dediti tantum erant: aut ut abscondite facileque deciperent eum, vel ut deprehensi, minus erubescerent apud eum. Nam consilio malo deprehensio, tanto minus nascitur confusio, quanto fuerit persona deterior.

4760 *Magister, scimus quia verax es, etc.* Magister et veracem vocant, ut quasi homo honoratus et laudatus, mysterium eis sui cordis simpliciter aperiret: et fraudulenter provocant, ut magis Dominum quam Caesarem timens, dicat tributa solvi non debere, ut statim Herodiani audientes teneant quasi principem contra Romanos seditionis.

4761 *Cognita autem Iesus nequitia eorum, etc.* Non secundum sermones eorum pacificus blande respondit, sed secundum conscientiam eorum crudelem aspera dixit: quia Deus plerumque ad animam loquitur, non ad corpus: voluntatibus respondet, non verbis.

4762 *Ostendite mihi numisma census, etc.* Sapientia sapienter agit, ut suis potissimum tentatores sermonibus confitentur: et ad hoc interrogat, ut ad sermonem eorum competenter respondeat.

4763 *Dicant ei Caesaris, etc.* Hic Caesarem Tiberium significari, privignum ei qui in loco praecesserat vitrici, sub quo et Dominus passus est, intelligere debemus.

4764 *Reddite, inquit, Caesari quae eius sunt.*

Nummum, tributum et pecuniam: et quae sunt Dei Deo, decimas et primitias. Aliter, quemadmodum a vobis Caesar exigit impressionem imaginis suae, sic et Deus, ut quemadmodum illi redditur nummus, sic Deo anima, lumine vultus eius illustrata atque signata.

Varia de iudicio particulari.

4765 **D**omine mi, non suppetit quid dicam, non occurrat quid respondeam: et cum iam intersit saevo illi discrimini, torquet me conscientia, cruciant cordis arcana, coarctat me avaritia, accusat superbia, consumit invidia, inflammat concupiscentia, infestat luxuria, dehonestat me gula, ebrietas confusat, detractio lacerat, ambitio supplantat, raptae oburgat, discordia me dissipat, ira perturbat, levitas dissolvit, torpor opprimit, hypocrisis fallit, adulatio frangit, favor atollit, calumnia pungit (S. AUGUST.). Eia, ergo, miserere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam.

4766 Quando Deus iudex erit, alius testis quam conscientia tua non erit: inter iudicem iustum et conscientiam tuam, noli timere nisi causam tuam (S. AUGUST.). — Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi, et tradent illos ex adverso iniquitates ipsorum (SAP. IV, 20). — Cum venerit iudicii tempus, correctionis locus non erit, sed tantum damnationis. Et erit tibi poenitentia, sed infructuosa, quia sera. Hodie hortatur te, ne iudicet te; et qui iudex tuus futurus est, ipse est hodie Advocatus tuus (S. AUGUST.). — *O Mater misericordiae, miserere mi!*

FERIA SECUNDA

Homilia S. Hieronymi Presbyteri.

IN MATTH. CAP. 22.

4767 **T**unc abeunt Pharisaei, consilium iniurunt, ut caperent eum in sermone. Et mittunt ei discipulos suos cum Herodianis, dicentes. Nuper sub Caesare Augusto Iudaea subiecta Romanis, quando in toto orbe est celebrata descriptio (Luc. II, 1, 2), stipendiaria facta fuerat, et erat in populo magna seditio, dicentibus aliis pro securitate et